

Eğitim Felsefesi

"Aklın İbadeti İlimdir"

Taşköprülüzâde

Felsefe golda olmaktır.

Karl Caspers

Hakikati arayan için hakikatin
kendisinden değerli bir şey yoktur..!

El Kindi

Her şey akla muhtaçtır, akıl da eğitime..!

Hız. Ali

Dr. Ali Gurbetoğlu

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Fakültesi

3. Felsefi Akımlar ve Eğitim

3.1. Felsefi Akımlar ve Etkileri

3.2. Felsefenin İnceleniş Biçimleri

3.3. Felsefe Akımlarının Doğuşu

A. İdealizm ve Eğitim

B. Realizm ve Eğitim

Sorular

1. Bilim - felsefe ilişkisi nasıldır, benzer ve farklı yönler nelerdir ?
2. Din – felsefe ilişkisi nasıldır, benzer ve farklı yönler nelerdir ?
3. Sanat - felsefe ilişkisi nasıldır ?
4. Felsefe ekolleri nasıl bir sistematiikle ele alınabilir?
5. İdealist felsefede varlık anlayışı nasıldır ?
6. İdealist felsefede bilgi ve değer anlayışı nasıldır ?
7. İdealist felsefede insan ve eğitim anlayışı nasıldır ?
8. Realist felsefede varlık anlayışı nasıldır ??
9. Realist felsefede bilgi ve değer anlayışı nasıldır ?
10. Realist felsefede insan ve eğitim anlayışı nasıldır ?

3.1. Felsefi Akımlar ve Etkileri

- **Düşünce ilk insanla birlikte var** olsa da felsefenin doğuşu ilkçağın sonlarına, **Antik Çağ** olarak nitelendirilen döneme rastlar.

- **İlkçağ**:* MÖ 3000-MS 476 (yazının bulunuşu-Batı Roma'nın yıkılışı) veya; 375 Kavimler Göçü)
 - **Antik Çağ**: İlk çağın ikinci yarısı; MÖ 700- MS 476 (ilk filozoflar- Batı Roma'nın yıkılışı)
 - **Ortaçağ**: 476-1453 (Batı Roma'nın yıkılışı-İstanbul'un fethi)
 - **Yeniçağ**: 1453- 1789 (İstanbul'un fethi-Fransız ihtilali)
 - **Yakınçağ**: 1789 sonrası...
- Tarih çağlarının başlangıç ve bitiş tarihleri, düşünce tarihi açısından da önemli kesitler olduğu için felsefi tartışmalarda bilinmelerine ihtiyaç vardır.

*İlkçağ öncesi dönem "Tarih Öncesi" olarak isimlendirilmiş ve tarih devirleri içinde sayılmamıştır.

- Felsefenin ilk olarak M.Ö. 7.yy'da İyon uygarlığının önemli bir ticaret merkezi ve liman kenti olan **Miletos** (Milet) şehrinde ortaya çıktığı kabul edilmektedir.
- Miletos şehri, felsefenin ortaya çıkabilmesi için gerekli şartları taşıdığı için felsefenin burada doğduğu düşünülmektedir.*
- Miletos'tan önce Mezopotamya, Mısır, Çin, Hindistan ve Türklerde önemli düşünce sistemlerinin var olduğu bilinmektedir.

* Felsefenin ortaya çıkabilmesi için; yüksek refah düzeyi, kültürel zenginlik, hoşgörü ortamı, insan ilişkilerinin çeşitliliği gibi şartlar gerektiği düşünülmektedir.

- Fakat bu düşüncelerin yapılarında dini ve mistik (mitolojik) öğeler yer aldığı için felsefe düzeyine erişemedikleri iddia edilmektedir.
- Miletos düşünce sisteminin felsefe olarak kabulünde, buradaki düşünce sisteminin dini ve mitolojik açıklamalara değil akla dayalı olması gösterilmektedir.
- Oysa burada da düşüncenin temelinde yoğun mitolojik unsurların oldukça etkili olduğu bilinmektedir.
- Miletos'un, Mezopotamya, Mısır, İran ve Fenike kültürlerinden etkilenerek birbirinden farklı kültürleri sentezleme imkanını iyi kullanmış olmaları kuvvetle muhtemeldir.

İlkçağın Genel Özellikleri

- Sümerler tarafından yazı bulunmuştur
- İmparatorluklar bu dönemde ortaya çıkmaya başlamıştır.
- Çağın genelinde paganizm hakim olsa da Musevilik ve Hristiyanlık bu dönemde ortaya çıkmıştır
- Antik çağ olarak nitelendirilen dönemde nispeten özgür düşünme ortamı mevcuttu.
- **Başlıca filozoflar:** Demokritos, Anaksagoras, Parmenides, Herakleitos, Pythagoras, Anaksimenes, Anaksimandros, Thales, Platon, Aristoteles, Socrates

Ortaçağın Genel Özellikleri

- Avrupa'da derebeylik sistemi (feodalite) ve skolastik düşünce ortaya çıktı.
- İslamiyet ortaya çıkarak yayılmaya başladı.
- Hristiyanlar Müslümanlara karşı Haçlı seferleri düzenlendi.
- Kilisenin skolastik anlayışı özgür düşünceyi engelledi.
- **Başlıca filozoflar:** Roger Bacon, Thomas Aquinas, St. Augustinus

Yeniçağın Genel Özellikleri

- İstanbul'un fethi sonrası feodalite yıkılmaya başladı.
- Coğrafi keşifler, Rönesans ve Reform hareketleri ortaya çıktı ve yayıldı.
- Özgür düşünceyi engelleyen skolastik düşünce yıkıldı.
- İngiltere sanayi inkılabını başardı, makinenin gücü tüm dünyayı etkiledi.
- Sanayi inkılabının getirdiği seri üretim, hammadde ve pazar ihtiyacını doğurdu.
- Hammadde ve Pazar ihtiyacından da sömürgecilik faaliyetlerine yol açıldı.
- **Başlıca filozoflar:** Campanella, Thomas More, Jean Bodin, Thomas Hobbes, Francis Bacon, Descartes, Spinoza

Yakınçağın Genel Özellikleri

- Fransız ihtilalinin etkisiyle milliyetçilik hareketleri güç kazandı.
- Bu durum özellikle çok uluslu imparatorlukların sonunu getirdi.
- Milliyetçi ayaklanmalar sonucu imparatorluklar yıkıldı, ulus devletler kuruldu.

- Çok uluslu imparatorluklar yıkılırken sömürgecilik faaliyetleri zirve yaptı.
- Böylece sömürge imparatorlukları kuruldu.
- Sömürgecilerin kendi aralarındaki ekonomik savaşları fiili savaşlara dönüştü.
- 1. ve 2. dünya savaşları böyle bir sürecin devamı olarak ortaya çıktı ve yaşandı.

- **Başlıca filozoflar:** Voltaire, J.J. Rousseau, Diderot, Montesquieu, F. Nietzsche, Karl Marx, Hegel , Kant, John Dewey, Bergson, Whitehead, B. Russell

3.2. Felsefenin İnceleniş Biçimleri

- İlk insanla başlayan düşünme ameliyesi, tarihsel gelişimi içinde çeşitli evrelerden geçmiştir.
- İlk çağda belli bir sistematığı bulunmayan düşünce faaliyetleri, Antik çağda Miletos şehrinde yürütülen felsefi tartışmalarla ekoller oluşturmaya başlamıştır.
- Bu ekollere, çığır açıcı düşünceler ortaya koyan filozoflar hayat vermiştir.
- Felsefe tarihi bu çığır açıcı filozofların monografileri üzerinden yazıldığı gibi, süreç içerisinde oluşan felsefi akımlara göre de yazılmıştır.
- Bu iki tarzın biri "**Monografik**" diğeri "**Sistematik**" yaklaşım olarak adlandırılır.
 - **Monografik Yaklaşım:** Filozofları kronolojik olarak ve teker teker incelemek suretiyle, yaşadıkları dönemin şartlarına göre görüşlerini açıklama yaklaşımıdır.
 - **Sistematik Yaklaşım:** Felsefi akımlara göre sınıflandırma yapılarak akımlar üzerinden felsefi düşünceleri topluca ifade etmek usulüdür.
- Ağırlıklı olarak tercih edilen usul "**Sistematik**" yaklaşımdır.

- Burada "**Sistematik Yaklaşım**" esas alınarak başlıca felsefi ekoller incelenmiştir.

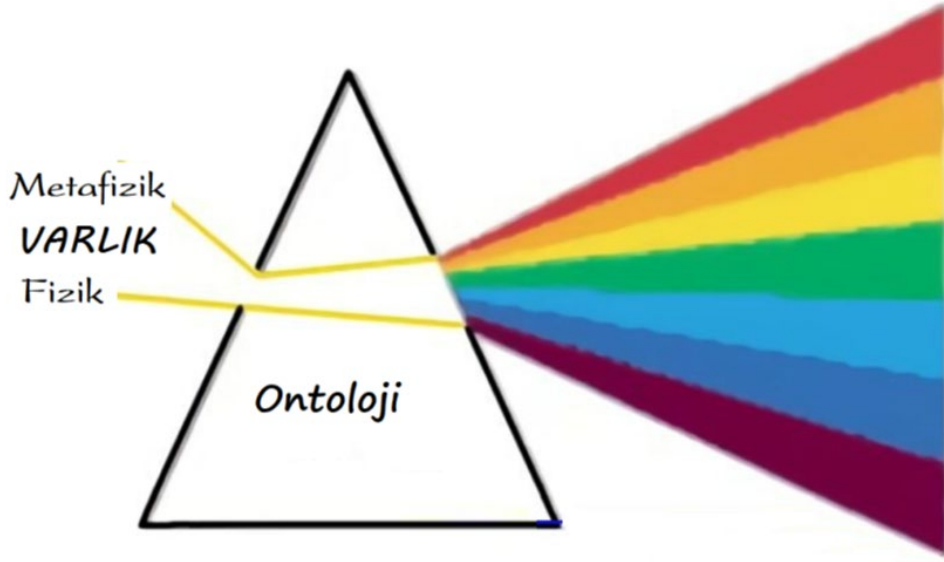
- Bunlar sırasıyla;

- İdealizm
- Realizm
- Naturalizm
- Pozitivizm
- Materyalizm
- Liberalizm
- Pragmatizm
- Varoluşçuluk
- Analitik felsefe
gibi akımlardır.

3.3. Felsefe Akımlarının Doğuşu

- Felsefenin ilk olarak Antik çağda M.Ö. 7.yy'da **İyon uygarlığı**nın önemli bir liman kenti olan **Miletos** (Milet) şehrinde ortaya çıktığı kabul edilmektedir.

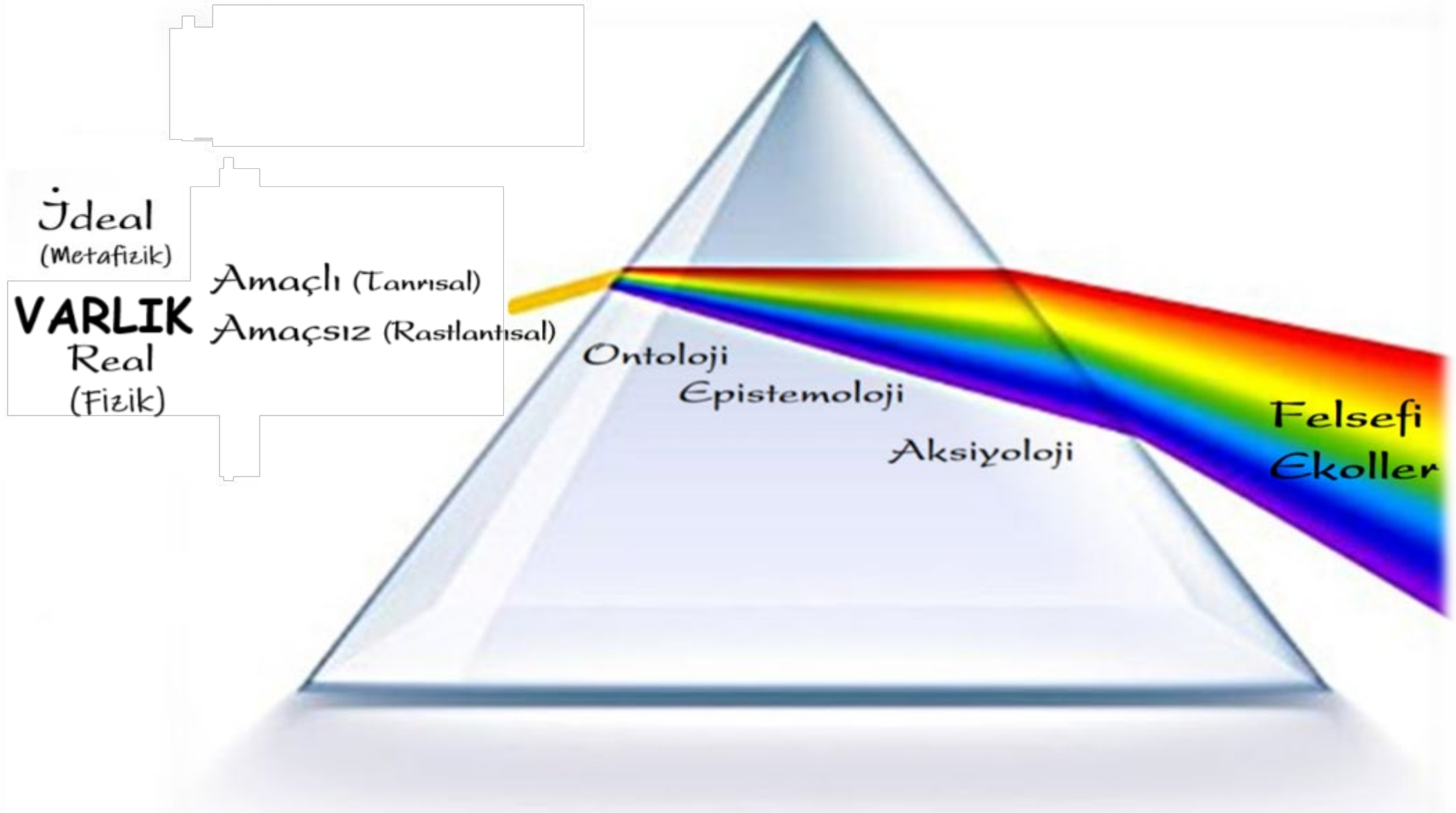
- Yazının keşfiyle başlayan dönemden itibaren felsefi anlamda düşünceler ve tartışmalar kayıt altına alınmaya başlamıştır.
- Temel iki felsefi ekol olan "**idealizm**" ve "**realizm**"in kökleri antik çağ öncesine kadar uzanır.
- Bu dönemde varlık tartışmaları ağırlıklı olarak **maddenin görünürlüğü üzerinde** odaklanır.

- Varlığın** maddi görünümünü aşan **ideal bir formu** olduğu düşüncesi de tartışmalar arasında önemli bir yer tutmaktaydı.
- Ancak ağırlık maddenin gerçekliği üzerinde odaklanmaktaydı.
- Platon ve Aristoteles** gerçekçiliğin iki farklı boyutunun kurucuları kabul edilirler.

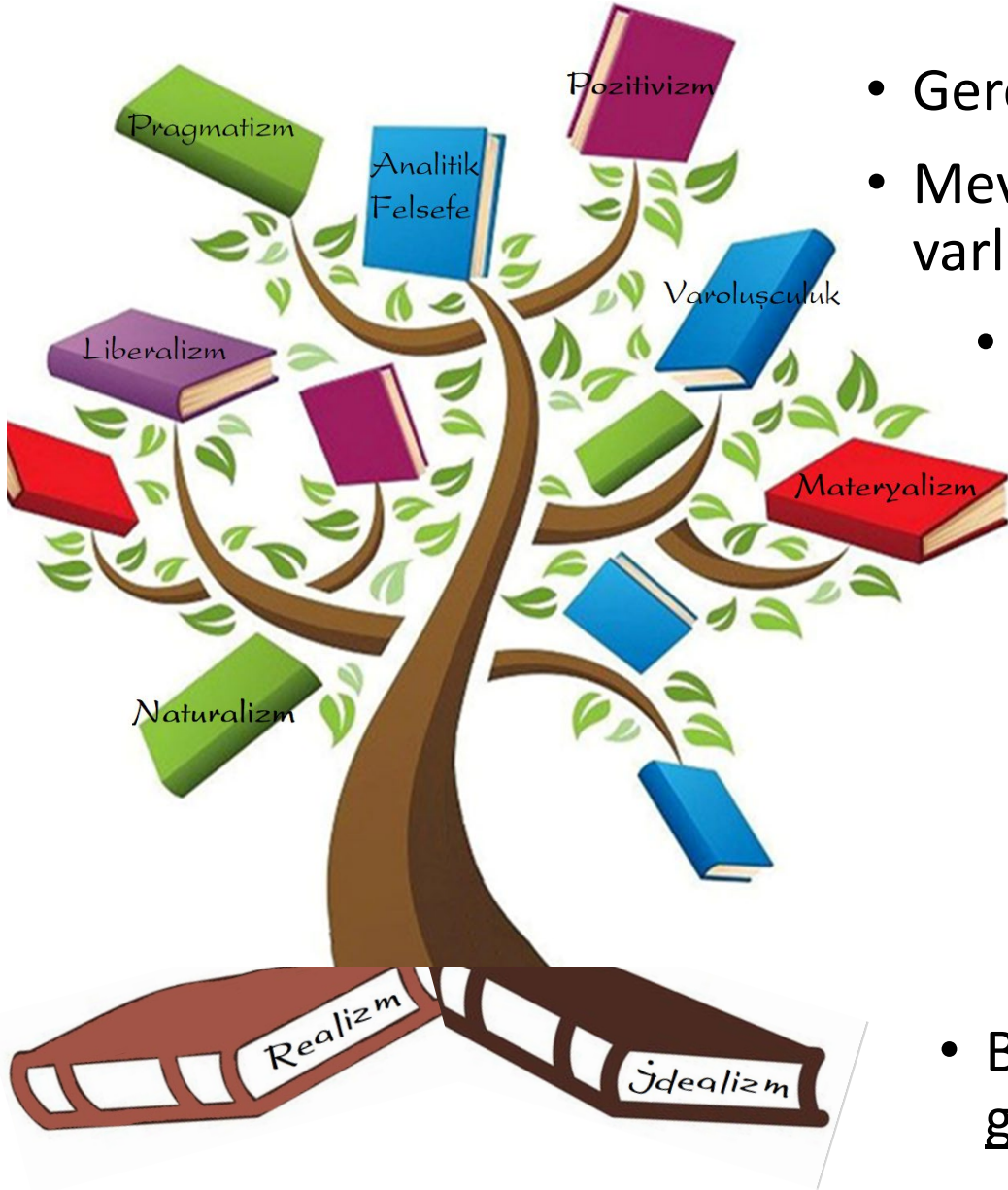
- Felsefi sistemlerin temelinde **idealizm** ve **realizm** (maddi gerçekçilik) vardır.
- Bu iki ekolün ayrıştığı temel önermeler gerçeğin doğası hakkındadır.

- Aralarındaki temel fark "**Gerçeklik nedir, nasıl meydana gelmiştir, aslı nedir?**" türü sorulara verdikleri cevaplarda belirginleşir. (Rastlantısal-Tanrısal; amaçlı-amaçsız)
- **İdealistler** gerçeklik arayışında **ruhsallığı, bilinci ve akli** esas alır.
- **Realistler** için **madde asıldır**, ruh veya bilinç de maddenin sonucu olarak var olmuştur.
- **İdealistler** ideler alemi ve duyular alemi gibi iki farklı varlık alemi tasavvur eder, duyular alemini, ideler aleminin yansıması görür. **Gerçekliğin özü gölge olan duyularda değil, hakikat olan idelerdedir.**
- **Maddeciler**, varoluşun insan bilinci gibi maddi olmayan kavramla temellendirilmesine karşıdır. Onlara göre dış dünya gerçektir ve insan da bu maddi dünyaya bağlıdır.
- *İnsan ruhunun beden dışı ve ölümsüz bir varlık olarak düşünülmesini kabul etmezler.*
- İnsanı dış dünyanın bir parçası olarak determinist kurallara tabidir.

- **İdealizm**, gerçekliği "**idea**" olarak belirleyip **maddeyi bunun bir yansıması** sayar.
- Buna göre **madde**, fiziksel dünya var olmadan önce var olan **ideanın bir yansımasıdır**.
- *Varlığı sadece duyularla açıklamak, duyu dışı varlık alanını göz ardı etmektir.*
- **İdealist bilgi iki varsayıma dayanır:**
 1. Varlıkların gerçek özü idealardadır ve hakikat orada aranmalıdır.
 2. Maddi varlıklar duyularla algılansa da duyu yanılmalarını gösteren akıldır.
- Bu yönden bilgide **maddi alem için rasyonalist** (akılcı), **metafizik alem için entüisyonist** (sezgici) dir.
- **Maddecilik** bilginin yapısı ve oluşumu hakkında bir postulattır (ön kabul). Bütün bilginin gözlem veya deneyim sayesinde oluştuğunu savunur.
- **Maddeci bilgi iki varsayıma dayanır:**
 1. Her şey maddeden gelip madde olarak devam etmektedir, **bütün önermeler gözlem veya deney ile kanıtlanmalı ve doğrulanmalıdır.**
 2. **Görüngüleri, Tanrı, ruh gibi kanıtlanmamış önermelerle açıklamaktan kaçınmak** gerekir. Aksi takdirde, görüngülerin maddi kökleri yok sayılabilir.
- Bilgi anlayışında **ampiristtir** (deneyci).

- Gerçek “***bağımlı varoluş değil, bağımsız varlığı olandır***”.
- Mevcut tüm **tikeller** (bireysellikler) varlıklarını başka bir varlığa borçludurlar, bu yüzden **gerçek değillerdir**.
- **Tümeller** ise bağımsız bir varlığı olanlardır, bundan dolayı **gerçektirler**.
 - Varoluşları bulunan tikeller **gerçek değildirler, görüntüdürler**, varoluşları bulunmayan tümeller ise **gerçektirler**.
 - Antikçağda Aristoteles ve Platon bu idealist teoriye inanmaktaydılar.
 - Bu ortak noktadan ötesi, “***idealizm***” ve “***realizm***”in ayrıldığı kavşak noktasıdır.
- Böylece ruhçu gerçekçilik “***idealizm***”in, maddeci gerçeklik de “***realizm***”in temelini teşkil etmiştir.

A. İdealizm

- En eski felsefi akımlardan biri olup; varlıkların yalnızca düşünce ve zihnin bir ürünü olduğu, fiziksel varlıkların "**idea**"nın bir yansıması olduğu görüşünden hareket eder.

- İdealizme göre duyularla bilinen maddi şeyler, kusursuz "**idea**"nın yansımaları, kopyalarıdır.
- Bu akımın kökleri M.Ö. 6. yüzyılda yaşamış Ksenophanes'a ve öğrencisi Parmenides'e kadar uzanır.
- Parmenides'in kurduğu Elea Okulu öğretisi; "**Varlık, değişmez ve birdir; özne ve nesne bir ve aynıdır**" esasına dayanır.

- Ancak **bu akımın temelleri**; öncüsü kabul edilen **Platon** (Eflatun)'un "**İdealar Dünyası**" kuramıyla atılmış ve daha sonra çeşitli filozofların katkılarıyla bu ekol güç kazanmıştır.
- Bunlardan; *Descartes, Spinoza, Berkeley, Hume, Kant* ve *Hegel* gibi filozoflar bu akımın önemli temsilcileridir.
- Platon varlıklar konusunda; "**duyular dünyası**" ile "**idealar dünyası**" ayrımı yapar.
- İlki insanın duyularıyla ulaştığı bir evren olup diğeri duyuların ötesinde bir gerçekliğe sahiptir.
- Duyular dünyasını "**gölgelerden ibaret bir görüngüler dünyası**" olarak tasvir ederken, idealar dünyasını, "**değişmez gerçeklikler**" olarak görür.
- Platon'a göre gerçek varlık, düşünce ile idrak edilen "**idea**" dır.
- Aynı düşünceler İrlandalı filozof George Berkeley ve İngiliz ampirist David Hume tarafından da ileri sürülmüştür.

a. Varlık Öğretisi

- İdealizm, evreni açıklamada ruh, ahlak, zihin ve düşünce gibi kavramları temel alan bir felsefedir.
- Gerçekliği düşünce, ruh ve idealar gibi kavramlarla açıklar.

İdealizmde Varlık

Duyular Alemi

(Gölge Varlıklar)

Duyularla algılanır

İdealar Alemi

(Değişmez Gerçeklikler)

Düşünce ve sezgiyle algılanır

- Nesneler dünyası idealar dünyasının gölgesidir. Dış alem, madde, zihnin (düşüncenin) bir mahsulüdür.
- Platona göre **idealar** ve **duyular** (nesneler) alemi birbirinden bağımsızdır.
- Gerçek alem, akılla kavranan **idealar alemi**dir. Nesneler alemi, idealar aleminden pay aldıkları ölçüde gerçeklerdir.

- Bu öğretiye göre, bir nesnenin gerçek doğası, duyularla algılanan özelliklerinde değil, özündeki '**idea**'da ya da '**form**'da aranmalıdır.

- Geçeğe ulaşmada akıl ve düşünce en mühim melekelerdir.
- Gerçekliğe duyular ve gözlemle değil, ancak salt akılla ulaşılır.
- Dış dünya vardır ama varlığın özü '**asıl gerçeklik**' ruhsaldır.
- Nesne ve olgular '**ruhsal gerçekliğin**' birer görüntüsüdür.
- Gerçeklik, ideal olana(maddeden bağımsız soyut olguya) bağlıdır.

b. Bilgi Öğretisi

- İdealistlerin anlayışına göre, ***doğru bilgiye*** gözlemle değil ancak salt akıl ya da sezgiyle ulaşılabilir.
- İdealistler; fiziksel varlıkların gerçek bilgisi konusunda ***akılcı***, metafizik olgularda da ***sezgici*** bir yaklaşımı benimserler.

İdealist Bilgi

Duyular Alemi	İdealar Alemi
(Real-Fizik Alem)	(İdeal-Metafizik Alem)
(Akılcı – Rasyonalist)	(Sezgici – Entüisyonist)

- Buna göre **maddi alemin gerçek bilgisi**, bilimsel yolla üretilen ve aklın ürünü olan bilgidir. (Rasyonalizm)
- Ancak, gerçek sadece bilimsel yöntemle değil, aynı zamanda **sezgiyle** (Entüisyonizm) de elde edilir.

- Platon, duyulara dayanan bilgileri küçümser; bunların kesinlikten uzak görüntüleri yansıtmaktan ibaret olduğunu ileri sürer.
- Ona göre **gerçek** olan ***idealar dünyasıdır***. İnsan *zihninde idea* denilen *bu gerçekliklerin doğuştan geldiği* varsayar.
- İnsanın temel görevi, aklını kullanarak bu idealara ulaşmaktır.
- **İdealar** aynı zamanda mükemmel bir düzen içerisinde bulunan evreni yaratan **Tanrı'yı** da simgelemektedir.

c. Değer Öğretisi

- İdealizme göre metafizik değerler mutlak ve evrenseldir, zaman ve şartlara göre değişmezler. Fizik değerler için görecelik söz konusu olabilir.

İdealist Değer

Duyular Alemi
(Real-Fizik)

İdealar Alemi
(İdeal-Metafizik)

(Göreceli – Değişken)

(Evrensel – Değişmez)

- İyilik, doğruluk, güzellik gibi kavramlar **göreceli değildir.**
- Zaman ve duruma göre **değişmez** olduklarından **evrenseldir**ler.
- Kötülük**; iyiliğin eksikliği ya da yokluğu demektir.
- Evren iyilik, doğruluk ve güzellik yönünde ilerledikçe kötülük, yanlışlık ve çirkinlik kaybolma yoluna girecektir.

d. İnsan Anlayışı

- İnsan **beden** ve **ruhtan** müteşekkil iki boyutlu bir varlıktır.
- **İnsan doğasının iyi** olduğu ön kabulü vardır.
- İnsanın bedeni nesneler âlemine; ruhu ise idealar âlemine aittir.
- İnsanlar doğuştan bazı rasyonel düşünce ve bilgilere sahiptirler.
- ***İnsanın ruhsal varlığı onun en önemli ve temel niteliğidir.*** Akıllı bir varlık olarak insan, **duyulardan çok akla güvenmelidir.**
- İdealist anlayışta insan, yüksek veya asil ilkelere, amaçlara, hedeflere değer veren veya bunları hayatında uygulayan kişiliktir.
- Çevresini, dünyayı daha hem kendisi hem de diğer varlıklar için yaşanabilir hale getirmek idealiyle donanmıştır.

e. Eğitim Anlayışı

- Dış dünya, idealar âlemindeki gerçeğin bir görüntüsünden başka bir şey değildir.
- Bu gizil ve bilinçsiz bilgiler eğitimle ortaya çıkartılmalıdır.
- **Eğitimde insan akli ve düşüncesi** en mühim kavramlardır.
- İdealist eğitim **öğrencileri, mutlak akıl nitelikleriyle donatmaya** çalışır.
 - **Öğrenme süreci, zihinsel süreçleri** geliştirmelidir. Öğrenci, düşüncelerini parça-bütün ilişkisi ile sistemli bir şekilde oluşturmaktadır.
 - İdealist eğitim, **öğrencileri doğruyu aramaya teşvik** eder. İnsanları **iyiye, doğruya, güzele yönlendirmeyi** amaçlar.
 - **Eğitimin amacı ruhsal olan gerçekliğe ulaşmak**, onunla bütünleşmektir. Bu yönüyle eğitimde **temel amaç kişiyi özüne döndürmek** yani **Tanrı'ya ulaştırmaktır**.
 - **Okul programı** asıl gerçekliği ve ona ilişkin **metafizik bilgiyi** de yansıtmalı, **evrensel değerleri** kapsamalıdır.
 - Öğretimde konu merkezli davranılmalı, Sokratik tartışmalara yer verilmelidir.

- **Öğretmen** çocuk için ***ahlaki ve kültürel bir model***dir
- Çocukları **sadece duyular ve gözleme dayalı bilgilerle donatmak** ,onlara günlük hayatın geçerli davranış ve becerilerini kazandırmakla (pragmatik) yetinmek eğitimin amacı bakımından **yeterli değildir**.
- **Eğitim** çocuğa ***kendini ve evreni akıl ya da sezgi yoluyla kavrama gücünü*** sağladığı oranda başarılı olabilir.
- Tarih, Din ve Fizik bu amacı gerçekleştirmek için en etkili araçlardandır.
- Eğitim sürecinde çocuğun deneyimi, ilgisi ve bireysel özelliği pek dikkate alınmaz. Bu yönüyle idealist eğitim totaliter niteliktedir.
- Geleneksel yargı ve değerleri eleştirme , yeni arayışlar içine girme, otoriteye karşı çıkma özgürlüğü yoktur.
- İdealizmin eğitim anlayışı **insanı olduğu gibi değil olması gerektiği gibi eğitmektir**.
- **İdealizme göre eğitim**; insanın ***bilinçli ve özgürce Allah'a ulaşmak için sürdürdüğü bitmez çabalar***dır.

B. Realizm

- İdealizme karşıt bir görüş olup, evreni somut olarak var olanlarla (madde) açıklar.
- Realizme göre var olan **her şey**, doğadan gelir ve **doğanın kanunlarınca idare edilir**.
- insanlar varlıkları, akıl ve muhakeme güçleriyle bilir, bu sayede bilgi birikimini de edinirler.

- **Var olan**; duyu organları aracılığıyla algılanabilir olan, nesnel olandır.
- Bu bakımdan insan davranışları doğa kanunlarına uygunluğu ölçüsünde akılcıdır.
- Aristo'ya göre gerçek varlık fenomenlerin içinde gelişen ve her zaman var olmuş olan "**öz**"dür.
- Bu görüşlerle Aristo realizmin öncüsü kabul edilmektedir.
- Diğer önemli temsilcileri Thomas Aquinas, Bertrand Russell, George Moore gibi isimlerdir.
- **Platon** gerçekliği, akılla kavranan idealarda görürken **Aristo** ideaları nesnelerin dışında değil içinde görür.
- Bu nokta "**idealizm**" ile "**realizm**"in ayrıştığı temel noktadır.

a. Varlık Öğretisi

Realist Varlık

Duyular Alemi (Real-Fizik Varlıklar)

Duyularla Algılanır

- İdealizmin ruhçu gerçekçiliğine karşı realizm maddeci gerçekçiliği ileri sürer.

- Aristoteles, idealar alemiyle nesneler alemini birleştirir.
- Çekirdeğin potansiyelini kendi içinde taşıması gibi.
- Böylece **Aristo'ya göre** ruh bedenin bir fonksiyonudur.
- Bu akım evrendeki her şeyin insandan bağımsız olduğunu, nesnelerin düşünceden, ruhtan bağımsız şekilde var olduğunu savunur.
- Bu akım, **öz ile olguyu özdeşleştirir**, varlık sorununu ezeli oluşla açıklar.
- İdealizmin tersine , realizm için evren bir düş ya da hayal değil, **somut bir gerçektir**.

b. Bilgi Öğretisi

- İnsan **gerçek bilgiye** aklını ve **duyularını** kullanarak ulaşabilir.
- Nesne ve olgularla teması **beş duyumuz** aracılığı ile kurarız, bu şeyleri **algılayarak öğreniriz**.

- **Bilgilerimizin kaynağı dış dünyadır, akıl değildir**
- Nesnelerin gerçekliği özneye bağlı değildir. Nesneler gerçektir, biz onların bilgisini düşünerek kavrayabiliriz.
- Algılar, gerçek dünyayı tam ve doğru olarak kavrayabilir.
- Duyuların deneyiminden hareket edilerek gerçeklere ulaşılabilir.
- **Edilgen akıl**, duyular aracılığıyla edinilen verileri işleyip şekillendirir.
- Bunun için akıllı etkin bir şekilde kullanmakla mutlak bilgi elde edilir.

Realist Bilgi

Duyular Alemi (Real-Fizik Varlıklar)

Duyularla Algılanır

Deneyci-Amprist

c. Değer Öğretisi

Realist Değer

Duyular Alemi (Real-Fizik)
(Göreceli –Değişken)

- Ahlaki gerçekler **ahlaki ve dini değerlerden bağımsızdır**.
- **Sanat, güzellik içindir, *dinî, ahlaki, sosyal bir fonksiyonu yoktur*.**
- **Zihni** ve **ahlaki** olarak ikiye ayrılan erdemlerden **zihni olanlar** açıklamalar yoluyla öğretilir ki; bilim, bilgelik, güzel sanatlar ve pratik kavrayış bunlardandır.
- Ahlaki erdemler ise araştırma ve uygulama yoluyla kişiye kazandırılan cesaret, ölçülülük, cömertlik, dostluk, yiğitlik gibi duygulardır.

**"Zayıflar her zaman
adalet ve eşitlik
isterler. Güçlülerse
bunların hiçbirini
takmaz."
Aristoteles**

- **Sanatın kaynağı ve ölçüsü doğadır.**
- Sanatçı **doğayı** bire bir **taklit** edebileceği gibi, özümseyip algıladığı şekilde de yansıtabilir.
- **Sanatçılar fikri ve ahlaki gayeler gütmezler.**
- Çünkü sanatın gayesi gönüldeki güzellikleri dışa vurmaktır, sanat sanat içindir.

d. İnsan Anlayışı

- Realizm, özne olan **insanın bedensel yapısını** ve onun **ihtiyaçlarını** öncelikle ele alır.
- İnsandaki **duygular** **aldatıcıdır**, gerçek olan **duyularla idrak edilen**lerdir.
- Aristo'ya göre **insan ruhunda var olan her şey doğadakilerin bir yansımasıdır**.
- Bu bakımdan **insanın doğası**, içinde büyüdüğü çevresinin bir ürünü olup, ***çevresindeki şartlara göre şahsiyet kazanır***.
- **İnsan doğası kötü** olduğu için çevresine hükmetmek arzusuyla hareket eder.
- Bu bakımdan **insan bencillik, güç ve iktidar hırsıyla hareket eden bir varlıktır**.
- Rasyonel bir varlık olarak insan, duyularını ve aklını kullanarak gerçek bilgiye ulaşabilecek potansiyele sahiptir.
- Bu bakımdan insanların ***riayet edeceği kuralların kaynağı da insan doğasıdır***.

e. Eğitim Anlayışı

- Güncel ve nesnel gerçeklik önemlidir, eğitim, ideal bir dünya kurmaya değil, **var olan gerçek dünyayı** nesnel olarak anlamaya, onunla uyum sağlamaya yönelmelidir.
- **Eğitimin amacı**, toplumun kültürünü genç nesillere aktarmak, onların akıllarını kullanma yollarını geliştirmek ve mutlak doğrulara ulaştırmaktır.
- **Eğitimin görevi** de kişiyi, toplumun erdemli bir varlığı haline getirmektir ki, bu da ancak insanın akli ve tutkularının sentezlenmesiyle başarılabilir.
- Öğrenci kendini, doğal ve kültürel çevresini tanımak ve öğrenmek ihtiyacındadır.

- **Okulun görevi**, bilgi aktarmak, zihinsel gelişimi sağlamak ve araştırmaya sevk etmek olup, programı; doğal ve sosyal çevreye ilişkin konu ve bilgileri kapsamalıdır.
- Eğitim doğal ve kültürel çevreyi aktif bir etkileşimle tanıma, öğrenme, onu gerektiğinde yeniden düzenleme imkan ve becerisi kazandırmalıdır.

- İnsan için **en yüksek hedef mutluluktur**. İnsanın özü akıl olduğuna göre, ancak akılla, aklını doğru kullanarak mutluluğa erişebilir.
- Bireysel ilgi ve moda türünden geçici beğenilere değil, insanlığın kalıcı nitelikte saydığı, bilgi, beceri ve davranış biçimlerine ağırlık verilmelidir.
- İnsanlar yasalara uygun eğitilmezlerse en tutarlı yasaların varlığı bile işe yaramaz.
- İnsan aklını kötü yönde kullanırsa bundan hem toplum hem de devlet zarar görür.
- Aristo'ya göre yalnız ve ancak **hür vatandaşlar eğitilmeli**; zanaatkarlar, tüccarlar, köleler için eğitime gerek yoktur.
- İnsanlar hem yetenek, hem de cinsiyet açısından birbirlerinden farklı olduğu için yalnız "**yurttaşlar**" dediği hür vatandaşlar eğitilmelidir.
- Bunlar arasında da erkeklerin eğitimi, kadınların eğitiminden farklı olmalıdır.
- Ona göre kadınların beyni, erkeklerin beyninden daha küçük ve hafif olduğundan kadınlarda akıl daha azdır.

İnsanlara yapılabilecek en büyük iyilik,
onlara akıllarını kullanmayı öğretmektir.

Moliere